

Значні кроки з реформування системи регулювання підприємницької діяльності позначилися на позиціях України у міжнародних рейтингах, зокрема позиціях у рейтингу умов введення бізнесу, згідно якого Україну у 2012-014 р.р. визнано однією з країн, в якій найбільш активно впроваджувалися реформи на створення ефективного підприємницького середовища.

Окрім визнаних заходів із формування ефективного підприємницького середовища, важливою його складовою стає розвиток соціального партнерства бізнесу і влади. Соціальне партнерство у сфері підприємництва пов'язане з реалізацією національної програми розвитку підприємництва, зокрема розробленої і затвердженої Національної програми сприяння розвитку малого підприємництва в Україні, а також регіональних програм розвитку підприємництва.

Перелік посилань

1. Болотов Г.П. Генеза та розвиток теорій підприємництва / Болотов Г.П., Дерій Ж.В., Семченко О.Б. // Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія "Економічні науки": науковий збірник / Черніг. держ. технол. ун-т. – Чернігів: Черніг. держ. технол. ун-т, 2011. – № 4(54). – С.7-17.
2. Бутенко А.І., Сараєва І.М. Якимов С.В. Підприємництво в Україні: напрямки розвитку / Одеса: Фенікс, 2007. – 68 с.
3. Варналій, З. С. Основи підприємництва [Текст]: навч. посіб. / З. С. Варналій. - 3-тє вид., випр. і доп. - К. : Знання - Прес, 2006. - 352 с.
4. Гальчинський, А. С. Начала нової парадигми політичної економії. Постановка проблеми / А.С.Гальчинський // Економічна теорія. – 2012. – № 2. – С. 5-16.
5. Дмитрієв, І. А. Соціально-економічні аспекти підприємницької діяльності : [монографія]. /І.А. Дмитрієв. – Х.: ВД «Інжек», 2007. – 200 с.
6. Дрига С.Г. Теоретичні основи розбудови ефективної системи підприємництва в Україні / С.Г Дрига // Вісник Київського національного торговельно-економічного університету. – 2008. – №6. – С. 5–14.
7. Кредісов , В.А. Система суспільно-економічних чинників функціонування підприємництва / В.А. Кредісов // Формування ринкових відносин в Україні: Зб. наук. праць / Наук. ред. І.К. Бондар. – К., 2004. – Вип. 3(34). – С. 3–9.
8. Механізми поліпшення підприємницького клімату в процесі реалізації економічних реформ в Україні / Я. В. Бережний, О. І. Кілієвич, Д. В. Ляпін, Н. С. Медведкова [та ін.]. – К. : НІСД, 2013. – 80 с.
9. Мочерний, С. В. Основи підприємницької діяльності [Текст] : навч. посіб. для студ. вищих навч. закладів / С. В. Мочерний [та ін.]. - К. : Видавничий центр «Академія», 2001. - 279 с.
10. Богиня, Д. Комплексное исследование проблем малого предпринимательства / Д. Богиня // Економіка. Фінанси. Право: Щомісячний інформаційно-аналітичний журнал. – 01/2003. – №1. – С.10-12.
11. Бутенко А.І. Потенціал малого підприємництва в парадигмі сталого розвитку [Текст] :[монографія] / А.І. Бутенко, Є.В. Лазарева, Н.Л. Шлафман ; Нац. акад. наук України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. досліджень. – О. : Інтерпрінт, 2012. – 108 с.
12. Бутенко А.І. Потенціал малого підприємництва в парадигмі сталого розвитку [Текст] :[монографія] / А.І. Бутенко, Є.В. Лазарева, Н.Л. Шлафман ; Нац. акад. наук України, Ін-т пробл. ринку та екон.-екол. досліджень. – О. : Інтерпрінт, 2012. – 108 с.
13. Розвиток малого підприємництва як фактор конкурентоспроможності та економічного зростання (статистичний аспект): [монографія] / За ред. І. Г. Манцурова – К.: Київ, КНЕУ, 2009. – 181 с.

Стаття надійшла: 22.10.2014 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Горелов Д.О.

УДК 338.48
JEL L83

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ГОТЕЛЬНОЇ ІНДУСТРІЇ УКРАЇНИ

Галасюк С.С., к.е.н., доцент
Одеський національний економічний університет

Анотація. У статті проведено дослідження розвитку готельної індустрії України на сучасному етапі. Результати роботи свідчать про існування низки проблем, головними з яких є такі: недосконалість структури підприємств готельного типу; недостатня потужність готельної бази; низький рівень завантаження номерного фонду; мала частка категоризованих закладів; застаріла матеріально-технічна база готелів; відсутність у законодавстві чіткого визначення відомчої підпорядкованості готельних підпри-

емств; складності у врегулюванні права власності на землю для забудови готелів; недостатнє поширення міжнародних та національних готельних мереж в Україні тощо.

Для подолання виявлених проблем розвитку готельної індустрії України доцільно вжити таких заходів:

- удосконалити термінологічний апарат по засобах розміщення, упорядкувати структуру готельних закладів за типами, надати статус готелю не тільки юридичним особам, але й фізичним особам-підприємцям;
- увести в дію терміни «малий готель» та «міні-готель» задля надання можливості цим засобам розміщення повноцінно позиціонувати себе на ринку готельних послуг;
- впровадити дієву систему статистичних спостережень за ринком готельних послуг, створити такі форми звітності, згідно з якими можна було б визначити реальні межі готельної бази;
- удосконалити механізм провадження сертифікації послуг розміщення, спростити процедуру отримання готелями відповідної категорії та максимально наблизити вимоги національних стандартів по засобах розміщення до міжнародних норм;
- визначити у законодавчих документах місце готельної індустрії серед інших видів економічної діяльності, сприяти залученню інвестицій для будівництва та модернізації готелів, зменшити податковий тиск на засоби розміщення, особливо на ті, що тільки починають працювати;
- розробити національну та регіональні програми розвитку готельного бізнесу на найближчу перспективу та сприяти їх чіткому виконанню тощо.

Ключові слова: готелі, готельна індустрія, проблеми розвитку готельного бізнесу.

Постановка проблеми. За часів набуття незалежності в Україні почався досить складний етап у вітчизняному готельному бізнесі, ознаками якого були: повсюдне закриття чи перепрофілювання готелів; відсутність необхідних інвестицій в їх розвиток; катастрофічне зменшення рентабельності, зростання плінності кадрів. Розгляд сучасного стану готельної індустрії України дозволить виявити існуючі на даний момент проблеми задля пропонування можливих заходів щодо їх усунення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням сучасного етапу розвитку готельного бізнесу України присвячені наукові праці багатьох учених, серед яких: М. П. Мальська та І. Г. Пандяк [1], М. Г. Бойко та Л. М. Гопкало [2], Т. Г. Сокол [3], Г. Я. Круль [4], О. М. Головка [5], колектив авторів під керівництвом В. Г. Герасименка [6] тощо.

Невирішені складові загальної проблеми. Аналіз сьогодення готельної індустрії України дозволяє своєчасно виявити існуючі проблеми в її розвитку, що й обумовило доцільність даного дослідження.

Формулювання цілей статті. Метою статті є встановлення проблем розвитку готельної індустрії України задля пропонування можливих шляхів їх вирішення.

Виклад основного матеріалу дослідження. У теперішній час готельні підприємства України відстають від аналогів провідних країн світу по багатьох параметрах. Сучасний період розвитку готельної індустрії України характеризується існуванням таких проблем:

- **Недосконалість структури підприємств готельного типу.** Згідно з даними табл. 1 [7; 8; 9], у структурі готельної бази України, крім готелів та аналогічних закладів, присутні типи засобів розміщення, що не відносяться до підприємств готельного господарства (кемпінги, гуртожитки для приїжджих та інші). Їх питома вага знаходиться на високому рівні – від 30 до 45% готельного фонду України.

Крім того, в офіційних статистичних бюлетенях по засобах розміщення порушена типологія готелів. Процеси поглиблення спеціалізації підприємств готельного господарства в Україні протікають досить слабо, що пов'язано з орієнтацією готелів на обслуговування будь-яких туристів, незалежно від їх уподобань.

- **Недостатня потужність готельного фонду.** Так, у 2013 році в Україні діяло 1298 підприємств готельного господарства (оформлених як юридичні особи) загальною місткістю 121 тис. місць (табл. 2) [7; 8; 9]. У Великій Британії ж, наприклад, функціонує близько 26 тис. готелів, у Франції – 19,7 тис., а потужності їх номерних фондів перевищують 1 млн. місць.

- **Кількість готельних місць у розрахунку на 1 тис. місцевих жителів, середньоєвропейське значення якого дорівнює 10-ти, в Україні вкрай мала – лише 2,7 (причому тут готельні місця враховуються разом із місцями, що надаються у гуртожитках для приїжджих).**

- **Низький рівень завантаження номерного фонду.** Заповнюваність українських підприємств готельного типу катастрофічно падає: з 33% у 2005 р. до 23% у 2013 р. (табл. 2). Проте, в країнах Європи даний показник становить приблизно 60%, у Північній Америці – 65%, в Азії та Австралії – 70%.

– *Переважання в структурі підприємств готельного господарства засобів розміщення з середнім і великим номерним фондом.* Згідно з даними табл. 2, середня місткість одного готельного підприємства збільшується, і у 2013 році склала 93 місця. Дана обставина пояснюється тим, що згідно з українським законодавством статус готелю і аналогічного закладу можуть мати тільки підприємства, тобто юридичні особи.

– *Низька частка категоризованих закладів.* За даними табл. 3, в Україні тільки 181 готельне підприємство має певну категорію (14%) [10]. Основне збільшення кількості п'ятизіркових готелів відбулося в період підготовки України до проведення чемпіонату з футболу «Євро-2012». У даний час

Таблиця 1 – Структура готельної бази України

Типи підприємств готельної індустрії	Од. вим.	Роки			
		2005	2008	2011	2013
Готелі	од.	788	838	787	871
	%	64,0	52,5	62,9	67,1
Мотелі	од.	17	25	29	31
	%	1,4	1,6	2,3	2,4
Готельно-офісні центри	од.	8	5	4	0
	%	0,6	0,3	0,3	0
Кемпінги	од.	6	8	8	8
	%	0,5	0,5	0,6	0,6
Хостели	од.	0	0	0	3
	%	0	0	0	0,2
Гуртожитки для приїжджих тощо	од.	413	719	424	385
	%	33,5	45,1	33,9	29,7
Усього	од.	1232	1595	1252	1298
	%	100,0	100,0	100,0	100,0

Таблиця 2 – Основні показники функціонування готельних підприємств України

Показники	Од. вим.	Роки				2013 р. у % до 2005 р.
		2005	2008	2011	2013	
Кількість готельних підприємств	Од.	1232	1595	1252	1298	105,4
Одноразова місткість готельних підприємств	Місць	106048	161955	109265	121037	114,1
Середня місткість 1-го готельного підприємства	Місць	86	102	87	93	108,3
Кількість готельних місць у розрахунку на 1 тис. осіб місцевих жителів	Місць	2,3	3,5	2,4	2,7	117,4
Коефіцієнт завантаження готелів		0,33	0,24	0,25	0,23	0,79

Таблиця 3 – Структура підприємств готельного господарства України залежно від категорій

Категорії	Кількість категоризованих готельних підприємств, од.	Питома вага у загальній структурі, %
5 зірок	22	12,3 %
4 зірки	51	28,1 %
3 зірки	84	46,4 %
2 зірки	16	8,8 %
1 зірка	8	4,4 %
Усього	181	100,0 %

розподіл фешенебельних готелів по території країни виглядає таким чином: в Києві – 6 од., в Одесі – 4 од., в Ялті – 3 од., в Харкові та Донецьку – по 2 од., у Дніпропетровську, Вінниці, Львові, Трускавці та на курорті «Буковель» – по 1 од. Слід зазначити,

що питома вага українських готелів верхнього цінового сегмента (4-5*) значно вище порівняно з європейськими країнами, де переважають готелі 2-3*, розраховані на обслуговування масового туризму.

– *Застаріла матеріально-технічна база, що потребує модернізації і капітального ремонту.* Готелі, що функціонують з радянських часів, мають занадто багато двомісних номерів, тоді як за європейськими стандартами їх номерний фонд на 70-80% повинен складатися з одномісних номерів із одним великим ліжком. У багатьох готелях відсутні кондиціонери, громадські зони, а також конференц-зали, фітнес-центри, підземні гаражі і паркінги, до яких звикли іноземні туристи [4].

– *Відсутність у законодавстві чіткого визначення місця готельного бізнесу в сфері туризму, його відомчого підпорядкування.* Нормативно-правова база повинна сприяти формуванню і входженню в ринковий простір нових готельних підприємств, зокрема, створенню умов правового захисту і виживанню засобів розміщення малої місткості [1].

– *Складності у врегулюванні права власності на землю, зокрема для іноземних інвесторів.* Відсутність можливості для приватизації землі та невигідні умови її оренди для будівництва готелів не сприяють залученню іноземних компаній в готельний бізнес. Приватизація і акціонування може призвести до поліпшення якості управління на підприємствах готельного господарства, водночас покращиться і матеріально-фінансовий стан галузі. Тому для інвесторів необхідно створювати систему державних гарантій захисту приватної власності та капіталу [1].

– *Недостатнє поширення міжнародних та національних готельних мереж в Україні.* З другої половини 2000-х років в Україні працюють одиничні представники транснаціональних готельних мереж – «Radisson», «Hyatt», «Intercontinental», «Fairmont», «Ramada», «Ibis», які розташовані переважно у Києві. Варто зазначити, що після відкриття перших бренданих готелів в Україні зафіксувалися вкрай високі тарифи при дуже низьких показниках завантаження; занадто великий обсяг нової готельної пропозиції належить до верхнього та люксового цінових сегментів, у той час, як країні не вистачає бренданих готелів, розрахованих на задоволення масового попиту [11].

Національні українські мережі («Прем'єр Готелі», «Акорд Готелі», «Чорне море», «Reikartz Hotel & Resorts» тощо) зараз ще не можуть порівнюватися з міжнародними аналогами. Причинами цього є такі: невідповідність організації готельної справи сучасним світовим нормам; низька якість послуг; завищена вартість проживання; недосконалість процедури сертифікації послуг розміщення тощо [6].

Висновки. Проведене дослідження свідчить, що у розвитку готельної індустрії України існує низка проблем, для подолання яких доцільно вжити таких заходів:

– удосконалити термінологічний апарат по засобах розміщення, упорядкувати структуру готельних закладів за типами, надати статус готеля не тільки юридичним особам, але й фізичним особам-підприємцям;

– увести в дію терміни «малий готель» та «міні-готель» задля надання можливості цим засобам розміщення повноцінно позиціонувати себе на ринку готельних послуг;

– впровадити дієву систему статистичних спостережень за ринком готельних послуг, створити такі форми звітності, згідно з якими можна було б визначити реальні межі готельної бази;

– удосконалити механізм провадження сертифікації послуг розміщення, спростити процедуру отримання готелями відповідної категорії та максимально наблизити вимоги національних стандартів по засобах розміщення до міжнародних норм;

– визначити у законодавчих документах чітке місце готельної індустрії серед інших видів економічної діяльності, сприяти залученню інвестицій для будівництва та модернізації готелів, зменшити податковий тиск на засоби розміщення, особливо на ті, що тільки починають працювати;

– розробити національну та регіональні програми розвитку готельного бізнесу на найближчу перспективу та сприяти їх чіткому виконанню тощо.

Перелік посилань

1. Мальська М. П. Готельний бізнес: теорія та практика : підруч. / М. П. Мальська, І. Г. Пандяк. – К. : Центр учбової літератури, 2012. – 472 с.

2. Бойко М. Г. Організація готельного господарства : підруч. / М. Г. Бойко, Л. М. Гопкало. – К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 448 с.

3. Сокол Т. Г. Організація обслуговування в готелях і туристичних комплексах : підруч. / Т. Г. Сокол. – К. : Альтерпрес, 2009. – 447 с.

4. Круль Г. Я. Основи готельної справи : навч. посіб. / Г. Я. Круль. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 368 с.

5. Головка О. М. Організація готельного господарства : навч. посіб. / О. М. Головка та ін. – К. : Кондор, 2011. – 410 с.
6. Ринки туристичних послуг: стан і тенденції розвитку : монографія / за заг. ред. професора В. Г. Герасименка ; авт. кол. : В. Г. Герасименко, С. С. Галасюк, С. Г. Нездоймінов [та ін.]. – Одеса : Астропринт, 2013. – 304 с.
7. Готелі та інші місця для тимчасового проживання : статистичний збірник. – К. : Державна служба статистики України, 2011. – 207 с.
8. Колективні засоби розміщування в Україні у 2011 році : статистичний бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2012. – 190 с.
9. Туристична діяльність в Україні у 2013 році : статистичний бюлетень. – К. : Державна служба статистики України, 2014. – 272 с.
10. Реєстр свідоцтв про встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.tourism.gov.ua/ua/services/categorization>.
11. Гостиничный рынок Киева в первом полугодии 2014 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.jll.ua/ukraine>.

Стаття надійшла: 23.10.2014 р.
Рецензент: д.е.н., проф. Бабич Д.В.

УДК 338.240
JEL M 130

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ ПЕРЕВЕДЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА ІЗ СФЕРИ РЕАЛЬНОЇ ТОРГІВЛІ В СФЕРУ ЕЛЕКТРОННОЇ

Касатонova І.А., к.е.н., доцент

Харківський національний автомобільно-дорожній університет

Анотація. Сучасний розвиток економіки характеризується стрімким зростанням темпів інформатизації економічних процесів, поширенням масштабів електронного бізнесу та створенням віртуальних підприємств. Однак нова форма функціонування підприємств визначає необхідність розгляду загальних питань управління в умовах електронної комерції, зокрема організаційно-економічних факторів, для яких розкриваються нові можливості. Метою функціонування підприємств електронного бізнесу є отримання та максимізація прибутків, тому моніторинг фінансової складової та інтелектуальних якостей кадрів є необхідним для віртуальних підприємств. В статті розглянуті особливості функціонування підприємств реальної торгівлі та електронної комерції, загальні соціально-економічні аспекти їх управління. Предметом дослідження є віртуальні підприємства. Метою статті є дослідження змін у економіці, які формуються в умовах електронної торгівлі, зокрема переліку основних привабливих рис і недоліків віртуальних підприємств, що мають бути першочерговими для управління. Дослідження проводилися шляхом аналізу наукових робіт по темі і меті даної статті, які були надані як зарубіжними науковцями, так і вітчизняними. В роботі використані методи теоретичного узагальнення, аналізу та синтезу інформації.

Сьогодення показує, що Інтернет та технології онлайн-торгівлі відрізняються від операцій простої торгівлі оборотом інформаційних потоків процесу придбання товару, що дозволяє значно знизити вартість транзакцій (зміна права розпорядження матеріальними благами або послугами, в якій бере участь більш ніж один суб'єкт). Віртуальні бізнес є перспективною формою функціонування підприємства в умовах подальшого розвитку та інформатизації економіки України.

Ключові слова: інформатизація економічних процесів, віртуальні підприємства, реальна торгівля, електронна економіка, транзакція.

Постановка проблеми. Розвиток і поява електронного бізнесу викликає розвиток змін в економіці і призведе до зміни традиційних положень економічної теорії і практики. В останні півтора десятиріччя одним із головних факторів, що прискорює формування і розвиток інформаційного суспільства, є Інтернет. Як наслідок іншими стають інструменти ведення комерційної діяльності, зникають відстані між торговими контрагентами. Однак нова форма функціонування підприємств визначає необхідність розгляду загальних питань управління в умовах електронної економіки, зокрема інструментів і методів ведення електронного бізнесу, привабливості і недоліків господарювання віртуальних підприємств [1].